

PUHEMIESNEUVOSTON EHDOTUS 2/2002 vp

Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta

EHDOTUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunnan työjärjestyksen säännöksiin tehtäisiin vähäisiä, osittain teknisiä, osittain sisällöllisiä muutoksia ja tarkennuksia. Ehdotettavista muutoksista osa on noussut esille käytännön eduskuntatyössä havaituista tarpeista. Osa muutosehdotuksista joh-

tuu puolestaan muuhun lainsäädäntöön työjärjestyksen voimaantulon jälkeen tehdyistä muutoksista, jotka edellyttävät työjärjestyksen säännösten tarkentamista.

Ehdotetut säännökset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2003.

YLEISPERUSTELUT

Eduskunnan työjärjestyksen (40/1999) 7 §:n 1 momentissa luetelluista erikoisvaliokunnista liikennevaliokunnan nimi ehdotetaan muutettavaksi vastinministeriötään vastaavaksi liikenne- ja viestintävaliokunnaksi. Lisäksi ehdotetaan, että työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan nimi muutetaan selkeämmin valiokunnan tehtäväaluetta vastaavaksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnaksi. Ehdotetut muutokset ovat lähinnä teknisiä.

Valtion talousarvioesityksen johdosta annettavien talousarvioaloitteiden jättöaika ehdotetaan lyhennettäväksi nykyisestä neljästätoista päivästä kymmeneen päivään. Ehdotuksen taustalla on se, että talousarvioesityksen antamista eduskunnalle on myöhennetty noin kahdella viikolla.

Työjärjestyksen 29 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännökset oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiehen sekä valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan antamien sidonnaisuustie-

tojen täysistuntokäsittelystä. Lähtökohta on, että näiden selvitysten täysistuntokäsittelyssä noudatetaan vastaavaa menettelyä kuin valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuusselvitysten käsittelyssä.

Käytännön eduskuntatyössä on toisinaan tilanteita, joissa puhemiesneuvoston koollekutsuminen ei asian kiireellisyyden takia ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista. Näiden suhteellisen harvoin esille tulevien tilanteiden varalta ehdotetaan puhemiesneuvoston tehtäviä koskevaan työjärjestyksen 6 §:ään lisättäväksi säännös, jonka nojalla puhemies voisi väliaikaisesti ratkaista puhemiesneuvoston toimivaltaan kuuluvan asian.

Lisäksi poissaoloja koskevaan työjärjestyksen 48 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla puhemiehen olisi mahdollista esimerkiksi juhlatilaisuuksien ja -istuntojen osalta päättää väliaikaisesti edustajien poissaoloihin liittyvistä asioista. Nämä päätökset tehtäisiin pu-

hemiesneuvostossa esittelijänä toimivan virkamiehen esittelystä ja ne esiteltäisiin puhemiesneuvoston hyväksyttäväksi mahdollisimman pian.

Eduskuntakeskustelujen elävöittämiseksi ehdotetaan, että esittelypuheenvuorokäytäntöä laajennetaan siten, että erityisestä syystä esittelypu-

heenvuoro voitaisiin myöntää myös vastalauseen ensimmäiselle allekirjoittajalle. Samalla ehdotetaan, että myös eduskunnan valitseman toimielimen puheenjohtajalle tai toimielimen valitsemalle esittelijälle annettaisiin toimielimen toimintakertomuksen lähete keskustelussa esittelypuheenvuoro.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 §. Puhemiesneuvoston tehtävät. Pykälän 1 momentissa on luettelo puhemiesneuvoston tehtävistä. Eduskuntatyössä syntyy toisinaan tilanteita, jolloin puhemiesneuvoston kokoon kutsuminen joko asian kiireellisuuden vuoksi tai muutoin ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Näitä tilanteita voi sattua esimerkiksi istuntoaukon aikana tai aivan istuntokauden alussa.

Työjärjestyksen 72 §:n mukaan puhemies ratkaisee kansliatoimikunnan esittelijänä toimivan virkamiehen esittelystä väliaikaisesti kansliatoimikunnan toimialaan kuuluvan asian, jota sen kiireellisuuden vuoksi ei ehditä esitellä kansliatoimikunnalle.

Vastaavanlaisia tilanteita varten 6 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti. Sen mukaan puhemies voisi ratkaista väliaikaisesti puhemiesneuvoston esittelijänä toimivan virkamiehen esittelystä sellaisen puhemiesneuvoston toimialaan kuuluvan asian, jota sen kiireellisuuden vuoksi ei ole mahdollista esitellä puhemiesneuvostolle.

Puhemies käyttäisi kyseistä toimivaltaansa harkiten ja ainoastaan erityistilanteissa käytännön tarpeiden niin vaatiessa. Ennen päätöksentekoa puhemiehen tulisi mahdollisuuksien mukaan neuvotella asiasta varapuhemiesten kanssa.

Väliaikainen päätös esiteltäisiin puhemiesneuvoston hyväksyttäväksi niin pian kuin mahdollista.

7 §. Valiokunnat. Pykälän 1 momentissa luetelluista erikoisvaliokunnista liikennevaliokunnan nimi muutettaisiin liikenne- ja viestintävaliokunnaksi ja työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan nimi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnaksi.

Valtioneuvoston asetuksella valtioneuvoston ohjesäännön muuttamisesta (730/2000) ja valtioneuvoston asetuksella liikenne- ja viestintäministeriöstä (732/2000) liikenneministeriön nimi muutettiin liikenne- ja viestintäministeriöksi. Samassa yhteydessä liikenneministerinimike muutettiin liikenne- ja viestintäministeriksi. Nämä muutokset tulivat voimaan 1 päivänä syyskuuta 2000.

Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnasta käytetty nimi on yleisessä kielenkäytössä vakiintunut muotoon työ- ja tasa-arvovaliokunta eli nimessä olevaa ilmaisua "asiain" ei enää juurikaan käytetä. Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan tehtäviin ja toimialueeseen kuuluu enenevässä määrin asioita, joilla on yhteys työelämän kenttään kokonaisuutena. Valiokunnan nimenä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kuvaa siten nykyistä paremmin valiokunnan tehtäväaluetta.

Perustuslaissa ja työjärjestyksessä käytettävien termien yhtenäistämiseksi luovuttaisiin nykyisin ainoastaan työjärjestyksessä esiintyvistä ilmaisista erikoisvaliokunta. Eduskuntaa koskevassa kielenkäytössä sen sijaan ilmaisua erikoisvaliokunta olisi edelleen tarkoituksenmukaista käyttää teknisenä ilmaisuna aina silloin kun halutaan kuvata muita valiokuntia kuin suurta valiokuntaa.

8 §. Valiokuntien jäsenmäärä. Pykälässä oleva ilmaisu erikoisvaliokunta muutettaisiin yhdenmukaisuuden vuoksi termiksi valiokunta.

20 §. Eduskunta-aloitteet. Pykälän 2 momentissa säädetään valtion talousarvioesityksen johdosta tehtävien talousarvioaloitteiden jättöajasa-

ta. Pykälän 2 momentin mukaan talousarvioaloite on jätettävä viimeistään kello 12 neljäntenätoista päivänä siitä, kun talousarvioesitys ilmoitettiin saapuneeksi.

Talousarvioaloitteiden jättöaika lyhennettäisiin kymmeneen päivään. Valtion talousarvioesityksen antamista eduskunnalle on myöhennetty aiempaan aikatauluun nähden noin kahdella viikolla eli talousarvioesitys annetaan eduskunnalle nykyisin syysistuntokauden alussa noin syyskuun puolessa välissä. Uutta aikataulua sovellettiin ensimmäisen kerran vuoden 2002 syksyllä, jolloin jätettiin 1 522 talousarvioaloitetta. Näin suuren aloitemäärän tekninen käsittely eduskunnan keskuskansliassa ja valiokuntakäsittely valtiovarainvaliokunnassa vie runsaasti aikaa. Erityisesti valtiovarainvaliokunnassa myöhentäminen vaikuttaa suoraan talousarvioaloitteiden käsittelyaikatauluihin.

29 §. Selvitykset sidonnaisuuksista. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin eduskunnan oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiehen sekä valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan sidonnaisuusselvitysten käsitte-lystä täysistunnossa.

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 10 §:n 3 momentin mukaan tarkastusviraston pääjohtajan virkaan valitun on annettava valtion virkamieslain (750/1994) 8 a §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot eduskunnalle sekä ilmoitettava viivytyksettä niissä tiedoissa tapahtuneet muutokset ja niissä havaitut puutteet. Valtion virkamieslain 8 a §:n 1 momentissa tarkoitetuilla tiedoilla viitataan selvitykseen elinkeinotoiminnasta, omistuksista yrityksissä ja muusta varallisuudesta sekä kyseiseen virkaan kuulumattomista tehtävistä, sivutoimista ja muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa henkilön edellytyksiä hoitaa täytettävänä olevan viran tehtäviä.

Vastaavanlainen velvoite sisältyy eduskunnan oikeusasiamiehestä annettuun lakiin (197/2002). Oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiehen tehtävään valitun on lain 13 §:n 1 momentin mukaan viivytyksettä annettava

eduskuntaa varten selvitys sellaisesta elinkeinotoiminnastaan ja varallisuudestaan sekä sellaisista tehtävistään ja muista sidonnaisuuksistaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen toimintaansa oikeusasiamiehenä tai apulaisoikeusasiamiehenä.

Hallituksen esityksen perusteluissa (HE 202/2001 vp) samoin kuin perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä antamassa mietinnössä (PeVM 2/2002 vp) todetaan, että sidonnaisuusselvityksen käsittelystä on syytä ottaa säännös eduskunnan työjärjestykseen. Valiokunnan mukaan kysymykseen voi tulla esimerkiksi työjärjestyksen 29 §:n täydentäminen. Perustuslakivaliokunta viittaa mietinnössään samanlaiseen täydentämistarpeeseen valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtajan eduskunnalle antamien tietojen kohdalla.

Selvityksenantovelvollisuus koskisi jo tehtävään nimitettyä henkilöä. Selvitys tulisi antaa viivytyksettä eli noin 2–3 viikon kuluessa tehtävän hoidon alkamisesta. Kirjallisesti annettava selvitys olisi lähtökohtaisesti julkinen ja vastaisi siten tältä osin ministerien sidonnaisuusselvityksiä koskevia säännöksiä. Selvitys esiteltäisiin eduskunnalle ja siitä voitaisiin keskustella täysistunnossa. Asiasta ei kuitenkaan tehtäisi päätöksiä.

Koska sidonnaisuustietojen tulee olla ajan tasalla, myös tiedoissa tapahtuneista muutoksista ilmoitettaisiin vastaavalla tavoin.

Lisäyksen johdosta muutettaisiin myös työjärjestyksen 29 §:n otsikko.

48 §. Poissaolo. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan puhemies voi erityisesti syystä ratkaista poissaoloa koskevan asian. Tässä erityisellä syyllä tarkoitetaan eduskuntatyössä toisinaan syntyviä tilanteita, jolloin puhemiesneuvoston kokoon kutsuminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Puhemies käyttäisi toimivaltaansa harkiten ja ainoastaan erityistilanteissa käytännön tarpeiden niin vaatiessa. Puhemies tekisi väliaikaisen päätöksen puhemiesneuvostossa esittelijänä toimivan virkamiehen esittelystä ja asia esiteltäisiin puhe-

miesneuvoston hyväksyttäväksi niin pian kuin mahdollista. Ehdotuksesta seuraa, että nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi.

50 §. Puheenvuorot. Pykälässä säädetään täysistunnossa käytetyistä puheenvuoroista. Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne henkilöt, joille annetaan sekä joille puhemies voi harkintansa mukaan antaa esittelypuheenvuoron ennen muita puheenvuoron pyytäjiä. Ensiksi mainittuun luetteloon lisättäisiin eduskunnalle kertomuksen tai erilliskertomuksen antaneen eduskunnan valitseman toimielimen puheenjohtaja tai tällaisen toimielimen valitsema esittelijä, jolle annettaisiin kertomuksen lähetekeskustelussa esittelypuheenvuoro ennen muita puheenvuoron pyytäjiä.

Tällä ei tarkoiteta kuitenkaan laajentaa täysistunnossa puhumaan oikeutettujen henkilöiden piiriä, vaan pykälää sovellettaisiin vain, jos toimielimen puheenjohtaja tai toimielimen valitsema esittelijä ovat samalla myös eduskunnan jäseniä.

Lisäksi puhemies voisi harkintansa mukaan antaa esittelypuheenvuoron muiden esittelypu-

heenvuorojen jälkeen erityisestä syystä myös vastalauseen ensimmäiselle allekirjoittajalle. Erityisellä syyllä tarkoitetaan asioita, jotka ovat merkitykseltään tavanomaista tärkeämpiä ja yleiseltä kannalta mielenkiintoisia. Lähtökohtana on edesauttaa eri näkökulmien esille tuomista täysistunnossa käytävissä keskusteluissa sekä painottaa asioiden käsittelyssä nykyistä voimakkaammin opposition näkökulmaa.

Ehdotuksen valmistelu

Ehdotus on valmisteltu puhemiesneuvoston ohjeiden mukaisesti virkatyönä eduskunnan keskuskansliassa. Ehdotuksesta on eri yhteyksissä käyty keskusteluja ja oltu yhteydessä myös eduskuntaryhmien kanslioihin.

Edellä olevan perusteella puhemiesneuvosto eduskunnan työjärjestyksen 6 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla kunnioittaen ehdottaa,

että eduskunnan työjärjestykseen tehtäisiin seuraavat muutokset:

Eduskunnan päätös

eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 52 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla,

muutetaan 17 päivänä joulukuuta 1999 annetun eduskunnan työjärjestyksen (40/1999) 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 momentti, 29 §:n otsikko ja 50 §:n 2 momentti sekä

lisätään 6 §:ään uusi 3 momentti, 29 §:ään uusi 2 momentti ja 48 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

6 §

Puhemiesneuvoston tehtävät

Jollei puhemiesneuvoston toimialaan kuuluvaa asiaa sen kiireellisyyden vuoksi ole mahdollista esitellä puhemiesneuvostolle, puhemies ratkaisee asian väliaikaisesti puhemiesneuvoston esittelijänä toimivan virkamiehen esittelystä.

Väliaikainen päätös esitellään puhemiesneuvoston hyväksyttäväksi niin pian kuin mahdollista.

7 §

Valiokunnat

Eduskunnan pysyviä valiokuntia ovat suuri valiokunta sekä perustuslakivaliokunta, ulkoasiainvaliokunta, valtiovarainvaliokunta, hallin-

tovaliokunta, lakivaliokunta, liikenne- ja viestintävaliokunta, maa- ja metsätalousvaliokunta, puolustusvaliokunta, sivistysvaliokunta, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta, talousvaliokunta, tulevaisuusvaliokunta, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ja ympäristövaliokunta.

8 §

Valiokuntien jäsenmäärä

Suurella valiokunnassa on 25 jäsentä ja 13 varajäsentä. Muissa pysyvissä valiokunnissa on 17 jäsentä ja 9 varajäsentä, valtiovarainvaliokunnassa on kuitenkin 21 jäsentä ja 19 varajäsentä.

20 §

Eduskunta-aloitteet

Eduskunta-aloite voidaan tehdä eduskunnan ollessa koolla. Talousarvioaloite voidaan tehdä vasta eduskunnalle annetun valtion talousarviesityksen johdosta ja se on jätettävä viimeistään kello 12 kymmenentenä päivänä siitä, kun esitys ilmoitettiin saapuneeksi. Talousarvioaloite lisätalousarviesityksen ja talousarviesitystä täydentävän esityksen johdosta on jätettävä viimeistään kello 12 neljäntenä päivänä siitä, kun esitys ilmoitettiin saapuneeksi.

29 §

Selvitykset sidonnaisuuksista

Eduskunnan oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamies sekä valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtaja antavat eduskunnalle selvitykset sidonnaisuuksistaan siten kuin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetussa laissa (197/2002) ja

valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa (676/2000) säädetään. Selvitysten käsittelyyn täysistunnossa sovelletaan mitä edellä 1 momentissa säädetään.

48 §

Poissaolo

Puhemies voi erityisestä syystä ratkaista 1 momentissa tarkoitetun poissaoloasian väliaikaisesti puhemiesneuvoston esittelijänä toimivan virkamiehen esittelystä. Väliaikainen päätös esitellään puhemiesneuvoston hyväksyttäväksi niin pian kuin mahdollista.

50 §

Puheenvuorot

Ennen muita puheenvuoron pyytäjiä annetaan esittelypuheenvuoro valiokunnan puheenjohtajalle tai valiokunnan valitsemalle mietinnön esittelijälle ja lähetekeskustelussa olevan eduskunta-aloitteen ensimmäiselle allekirjoittajalle taikka kertomuksen antaneen eduskunnan valitseman toimielimen puheenjohtajalle, jos tämä on eduskunnan jäsen, tai toimielimen valitsemalle esittelijälle, joka on kansanedustaja. Puhemies voi myöntää esittelypuheenvuoron myös lausunnon antaneen valiokunnan puheenjohtajalle tai sen valitsemalle lausunnon esittelijälle ja erityisestä syystä myös vastalauseen ensimmäiselle allekirjoittajalle muiden esittelypuheenvuorojen jälkeen. Välikysymykseen annetun vastauksen jälkeen myönnetään ensimmäinen puheenvuoro välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Tämä työjärjestyksen muutos tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2003.

PNE 2/2002 vp — Puhemiesneuvosto

Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 2003

Riitta Uosukainen
Eduskunnan puhemies

Seppo Tiitinen
Eduskunnan pääsihteeri